

ISSN 2518-7465

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ВІСНИК

Чернігівського національного
педагогічного університету

Випуск 151

ТОМ 1

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2018

ВІСНИК
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т.Г.Шевченка

Головна редакційна колегія

Головний редактор

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України Носко М. О.

Відповідальний редактор

доктор історичних наук, професор Дятлов В.О.

Редакційна колегія серії "Педагогічні науки": Бобир С. Л., Боровик А. М.,
Гаркуша С. В., Гетта В. Г., Горошко Ю. В., Грищенко С. В., Давиденко А. А.,
Дорошенко Т. В., Жила С. О., Завацька Л. М., Кузьомко Л. М., Ляшенко О. І.,
Міненко А. О., Носовець Н. М., Пліско В. І., Проніков О. К., Савченко В. Ф.,
Стеченко Т. О., Стрілець С. І., Терентьева Н. О., Торубара О. М., Третяк О. С.

Відповідальний за випуск

кандидат педагогічних наук, доцент Носовець Н. М.

За зміст публікацій, достовірність результатів досліджень
відповідальність несуть автори

Заснований 30 листопада 1998 р.

(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.)

Адреса редакційної колегії:

14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09

Рекомендовано до друку вченою радою

Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка
(Протокол № 9 від 28 березня 2018 року)

Вісник Чернігівського національного педагогічного університету "Серія: Педагогічні
науки" включено до Переліку наукових фахових видань України.

Наказ МОН України № 528 від 12 травня 2015 р.

© Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г. Шевченка, 2018
© Автори, 2018

Руднік Ю.В. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	283
Рябченко С.В., Симонова Н.А., Ліфар М.Г. ГНУЧКІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ	290
Торубара О.М., Павленко М.М. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ	294
Трояновська М.М. ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	298
Удич З.І. СТОРИТЕЛІНГ (STORYTELLING) У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСІВ	301
Чабан Н.І. МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ.....	307
Юрійчук Н.Д. РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ФАХОВОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	311

СТОРИТЕЛІНГ (STORYTELLING) У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСІВ

У статті проаналізовано сторітеллінг як один із методів підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного класу. Зафіксовано, які прояви психологічного опору студентів вдалося подолати під час застосування сторітеллінгу; визначено основні функції, які він виконує у навчальному процесі; запропоновано нові принципи, які доцільно реалізовувати під його застосування; розроблено алгоритм укладання історії; надано рекомендації та вимоги до оповідача; перераховано види історій та відмічено їх джерела з інклюзивної освіти та педагогіки; з'ясовано основні елементи історії.

Ключові слова: сторітеллінг (storytelling), підготовка майбутніх учителів, інклюзивні класи, історія, оповідач, слухач.

Постановка проблеми. Ідея створення та використання історій у навчальному процесі не є новою. Більше того, її активно реалізують у дошкільній та молодшій школі, пояснюючи це особливістю вікового сприйняття інформації. Однак у процесі взаємодії педагога та учнів середньої і старшої ланки ця технологія несправедливо забута. І в підготовці майбутніх учителів прослідковується прогалина у цьому питанні.

Впровадження інклюзивної форми навчання спонукає до введення нових технологій та методів формування сприятливого психологічного середовища та організації навчального процесу у закладах загальної середньої освіти. Звідси випливає потреба у підготовці і нового покоління учителів, які, з-поміж іншого, будуть готовими застосовувати сторітеллінг.

Сторітеллінг – це калька з англійської мови (Storytelling), що у перекладі означає "story" – історія, а "telling" – розповідати. Отже, сторітеллінг доцільно розуміти як спосіб передачі інформації через розповідання історій, що є соціально-культурною активністю, коли людина ділиться історією з іншими людьми, іноді використовуючи імпровізацію, театралізацію чи перебільшення [1]. Про ефективність сторітеллінгу свідчить те, що його активно застосовують у різних сферах діяльності: політиці, бізнесі, маркетингу, коучингу, ораторській майстерності, громадській роботі та освіті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Насамперед нагадаємо, що активно застосовувати сторітеллінг у різних сферах (бізнесі, засобах масової інформації, педагогіці) починають у 90-х рр. ХХ ст. в Америці завдяки Девіду Армстронгу (David Armstrong (1957–2010 рр.)), генеральному директору та президенту Armstrong Global Holdings. Свого часу він був досить популярним доповідачем з менеджменту та ділової етики і його часто називали "генеральним по розповідям" (Chief Storytelling Officer) [2].

У своїй книзі "Managing by Storying Around Managing by Storying Around: A New Method of Leadership" 1992 р. Д. Армстронг представив результати власного досвіду застосування технології сторітеллінгу у компаніях: завдяки цій технології було легше надихнути, мотивувати працівників, сформувані у них нові способи мислення, роз'яснити необхідність нововведень [3]. Адже в цій технології застосовувався психологічний фактор: історії є більш виразними, захоплюючими, цікавими і легше асоціюються із особистим досвідом, відміну від чітко визначених правил та директив, краще запам'ятовуються, їм надають більшого значення і їх вплив на людей є сильнішим [4].

Задля справедливості, варто згадати праці, які вийшли більш раннім періодом, стосувалися освітньої галузі і стали підґрунтям для впровадження сторітеллінгу. Зокрема, працю К. Еган "Teaching as Story Telling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School", яка вийшла у світ 1986 р. в м. Чикаго. У ній автор запропонував розглядати сторітеллінг як альтернативний підхід до організації навчання у початковій школі [5]. Вважаємо, що саме з того часу розпочинаються активні дискусії довкола сторітеллінга та практики його застосування. Як свідчить аналіз джерел, на рубежі саме 80-90-х років минулого століття з'явилося чимало праць, зокрема американських, у яких розкриті теоретично-практичні основи сторітеллінгу: С. Рег, D. Polkinghorne, L. Richard, Hunter McEwan, Р. Jackson L. Thomas. З початком нового етапу реалізації та дослідження сторітеллінгу вважають працю М. Россітер "Narrative and Stories in Adult Teaching and Learning", щодо використання розповідей, історій у навчанні дорослих, у тому ж числі студентів вищих навчальних закладів, видану у на початку двохтисячних років [6].

Для української педагогіки сторітеллінг є новим поняттям і обговорюється лише в останні роки. Так, нам вдалося віднайти праці, у яких сторітеллінг розглядається в контексті дошкільної освіти (К.Л. Крутій, Л.В. Зданевич, І.О. Черешнюк), у підготовці керівників освітніх закладів (С.Г. Немченко), у педагогічній діяльності викладача (Ю.А. Маковецька-Гудзь), у музейній справі (М.С. Васишин, О.В. Караманов), як цифрова технологія освіти дорослих (Л.Ф. Панченко); під час вивчення окремих навчальних дисциплін (Г.М. Гич, К.О. Симоненко); як окрема технологія (Н.І. Гушина) та ін. Однак дослідження щодо застосування сторітеллінгу у підготовці учителів, які працюватимуть в умовах інклюзивної освіти, відсутні.

Мета роботи – обґрунтувати сторітеллінг як метод підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного класу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досі є розбіжності у сприйнятті та застосуванні сторітеллінгу, що проявляється у визначенні його як методу навчання, засобу чи технології. Ми ж будемо опиратися на те, що він є методом, адже дозволяє організувати взаємодію між оповідачем та слухачами. Також іноді цей метод ототожнюють із казкотерапією [7]. Вважаємо такий підхід дещо хибним, оскільки казкотерапія має свою вікову аудиторію (дошкільний та молодший шкільний вік), де завдяки їй можна отримати найкращий результат у формуванні в дитини необхідних позитивних якостей та моральних цінностей і має свої особливості у побудові, які відрізняються від історії. Останні ж дозволяють охопити більш ширшу вікову аудиторію і впливати не лише на світоглядні позиції, емоційну, мотиваційну, когнітивну сферу учасників сторітеллінгу, але й формувати у них необхідні компетентності.

Перед аналізом сторітеллінгу, зазначимо, що будемо розглядати її як один із методів навчання студентів психолого-педагогічних спеціальностей, який було апробовано під час викладання навчальних дисциплін "Основи інклюзивної освіти" та "Інклюзивна педагогіка" впродовж 2013–2017 рр. у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. Володимира Гнатюка на факультеті педагогіки та психології.

Під час розробки і провадження нових на той час курсів, що стосувалися інклюзії в освіті, ми зіштовхнулися не стільки із відсутністю науково обґрунтованого матеріалу і подекуди суперечливою інформацією, скільки із психологічним одором студентської аудиторії щодо інклюзії. Даний опір проявлявся у наступному: небажанні опрацьовувати новий матеріал, поверхневе його сприйняття; відсутність позитивного відгуку на аналіз нововведень в освітній сфері; скептичне ставлення до здатності людей з інвалідністю самореалізуватися в українському суспільстві; упереджене ставлення до сучасних освітніх процесів в Україні; негативне сприйняття ідеї спільного навчання учнів з типовим розвитком та із особливими потребами.

Після здійсненого аналізу причин цього опору через бесіди, спостереження, виявлення попереднього життєвого досвіду студентів нами було виявлено основні причини цього негативного ставлення до змісту навчального предмета: відсутність досвіду чи негативний досвід спілкування із людьми з різними нозологіями; відсутність наскрізної ідеї інклюзії у всіх психолого-педагогічних дисциплінах; розуміння інклюзії в освіті як додаткове навантаження на учителя; негативні відгуки та приклади щодо впровадження інклюзивної форми навчання; відсутність у переліку загальних компетентностей сучасного вчителя інклюзивної складової; негативне сприйняття та виявлення свого ставлення до інклюзії студентам зі сторони викладацького складу; домінування в суспільстві стереотипів щодо людей з інвалідністю.

Дана ситуація та розуміння особливостей сприйняття сучасним поколінням інформації, спонукала до пошуку нових форм та методів взаємодії зі студентами в процесі формування у них інклюзивної компетентності. Так було прийнято рішення у процесі формування інклюзивних компетентностей студентів найперше сформувати у них відповідний світогляд, адекватне ставлення до проблеми інвалідності, через подачу інформації із постійним емоційним посилом. А також створення ситуації успіху у взаємодії із людьми з інвалідністю, можливості отримання досвіду педагогічної роботи в інклюзивних учнівських класах чи групах. Тому сторітеллінг став домінантним методом взаємодії викладача із студентами під час формування інклюзивних компетентностей в останніх.

До основних функцій сторітеллінга у навчально-виховному процесі відносять: пропагандистську, об'єднуючу, комунікативну, утилітарну та інструмент впливу [9]. Досвід нашої роботи викладання навчальних дисциплін з інклюзивної освіти дозволив виокремити наступні функції: *ціннісна* (опанування студентами емоційно-ціннісним ставленням до отримуваних знань; формування позиції сприйняття проблеми інвалідності); *мотивувальна* (стимулює до певного стилю поведінки, виконання різних видів навчальної діяльності, виявлення ініціативи, самоосвіти та самовдосконалення); *комунікативна* (підвищення ефективності спілкування у системах "викладач-студенти", "студент-студенти"); *об'єднуювальна* (налаштування на командну роботу у процесі формування інклюзивних компетентностей; розвиток колективної культури); *когнітивна* (розвиток здатності адекватно сприймати світ та взаємодіяти із людьми з різним психофізичним розвитком, розуміти суспільні процеси); *інформаційна*

(надання науково обґрунтованої інформації); *діагностична* (виявлення рівня обізнаності студентів з обговорюваної теми, їх життєвого та емпіричного досвіду).

Для успішної реалізації сторітеллінгу в студентській аудиторії доцільно опиратися на принципи, які регламентують даний метод. Так, С.Г. Немченко до них відніс: переконливість, детальність, драматичність, виразність, лаконічність, ненав'язливість, постійну практику [8, с. 185].

Пропонуємо розглянути принципи застосування сторітеллінгу, які реалізуємо у процесі викладання навчальних дисциплін "Основи інклюзивної освіти" та "Інклюзивна педагогіка":

емоційність – виклик в студентів активного емоційного відгуку на презентовану інформацію; формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення до персонажів історій та нововведень в освітній галузі; створення атмосфери співпережиття, чесності, справедливості та відповідальності;

активність – створення ситуації залучення студентів до сюжетної лінії історії, висловлення ними припущень, власних міркування, ставлення, обговорення досвіду, проведення дискусії, презентації раніше опрацьованої актуальної інформації; спонукання до відповідальності за власне професійне становлення та ін.;

дуальність – співдія викладача та студентів, яка передбачає взаєморозуміння, взаємопідтримку, довіру, спільний інтерес, терпимість до помилок чи браку досвіду, протилежних думок; здатність викладача "бачити", інтерпретувати та враховувати реакцію студентів, наявність зворотного зв'язку;

переконливість – викладач, у ролі оповідача, повинен бути переконливим та натхненним, презентована ним історія має мати всі ознаки правдивості;

драматичність – акцентуація уваги в історії на ті умови та обставини, які є перелоною для персонажу у досягненні цілей, його саморозвитку та самореалізації; подання безвихідної ситуації, обговорення її несправедливості;

детальність – використання необхідного обсягу деталей для підкреслення правдивості історії, передачі емоційності ситуації чи випадку;

виразність – володіння викладачем ораторським мистецтвом; вдале використання міміки, жестів, рухів, інтонації;

інформаційність – врахування різних способів сприйняття інформації студентами (візуальний, аудіальний, кінестетичний, дискретний);

лаконічність та змістовність – доцільна тривалість історії; акцентуація на головному; обов'язковість підведення висновків та подальший розгляд перспектив; зв'язок із реальністю, з життєвим досвідом; *доцільність* – відповідність сюжету історії меті заняття;

презентабельність – використання різних видів візуалізації.

Нині у науково-популярних джерелах презентовано різні види сторітеллінгу, які умовно поділяють на дві групи: комерційний (той, за допомогою якого створюється певний бренд, для просування марки, товару, ідеї, для залучення людей) та не комерційний (який не має на меті створення умов для отримання прибутку).

Найчастіше у різних джерелах згадуються такі види сторітеллінгу:

- сімейний* (історії, які передаються з покоління в покоління в одній родині);
- культурний* (опір на етичну поведінку, морально-духовні цінності, релігійний світогляд);
- соціальний* (історії про відомих людей, плітки);
- дружній* (історії, які об'єднують друзів);
- особистий* (історії окремих людей, які передають їх досвід та переживання);
- міфи, легенди* (історії, які відображають культуру, розповідають про можливе у правдивих подіях, але не мають підтвердження);

містичні історії (оповідають про те, що не існує чи узагалі не про не підтвердженні факти чи людей, найчастіше це жахаючі історії про містичних істот, привидів, неопізнані літаючі об'єкти, надлюдські можливості).

Тут важливо наголосити ще на двох видах сторітеллінгу: пасивному та активному. Під час першого оповідач самостійно презентує заздалегідь підготовлену історію, а слухачі сприймають її, можуть давати уточнюючі питання. Активний вид дозволяє задіювати слухачів як співоповідачів, що дозволяє підвищити активність студентів під час розгляду питання і реалізувати більшу кількість функцій сторітеллінгу. У цьому варіанті оповідач має володіти здатністю скеровувати у необхідному руслі побудову студентами історії.

Історія відрізняється від звичного викладу фактів тим, що має у своїй структурі обов'язкові елементи: персонаж, інтригу та сюжет [10, с. 10]. Основне завдання персонажу – це привернення уваги студентів та налаштування емпатійного зв'язку. У його описі важливими є деталі, які характеризують персонаж, передумови подальшого сюжету, опис життєвих обставин. Завдяки цьому у студентів складається розуміння подальшої ситуації. Особливістю персонажу є те, що він може бути вигаданий та конфіденційний (усі його персональні данні замінені або приховані і про це повідомлено слухачам) та реальний. Важливо, щоб він був максимально зрозумілим та близьким аудиторії. Персонажем в історії під час викладу дисциплін з інклюзивної освіти може виступати як людина з інвалідністю будь-якого

віку, так і її сім'я, громадська організація, освітня установа, громада, представники різних спеціальностей. За допомогою продуманої інтриги реалізуються такі завдання: акцентуація на проблемі, мотивація до розв'язання проблеми чи негативної ситуації, пошук і розуміння причин та наслідків; демонстрація складності та напруженості ситуації чи події. Сюжет історії може розвиватися за класичною схемою: експозиція, зав'язка, розвиток подій, кульмінація, розв'язка, висновки [11]. Під час занять ми часто застосовували також і дедуктивний метод побудови історії: аналіз дійсності (ситуації, у якій опинився персонаж); з'ясування подій, які сприяли цьому; визначення умов, що спонукали до подій; аналіз дій чи бездіяльності персонажу, розкриття особливостей персонажу (або мети організації), які призвели до цього. Завершення будь-якої історії має відбуватися через підбиття висновків (не повчання), які покликані узагальнити отриману інформацію, спонукати до подальшого оволодіння знаннями з інклюзивної освіти та педагогіки.

Джерелами для історій, що стосуються людей з інвалідністю, учнів з особливими потребами найчастіше стають: особисті історії викладача та студентів; історії з життя третіх осіб (друзів, знайомих, колег, сусідів, родичів); кінострічки, новини та суспільно значущі події (особливо ті, у яких фігурують персонажі із інвалідністю); досвід благодійних організацій, громадських товариств та об'єднань, які працюють із людьми з інвалідністю; сайти, групи та сторінки організацій у соціальних мережах, а також персональні аккаунти, блоги.

Під час розробки навчальної історії пропонуємо дотримуватися наступного алгоритму (рис. 1).

Рис. 1. Алгоритм розробки історії

С. Гузенков ще перед підготовкою історії пропонує оповідачу дати відповіді на запитання, які покликані допомогти у подальшій розробці історії: який освітній рівень аудиторії; наскільки аудиторія знайома з матеріалом, який ви збираєтеся пояснити; що в досвіді аудиторії допоможе їй зрозуміти великий обсяг інформації, наскільки інформація знайома аудиторії; чи є незрозумілі терміни, наскільки який зв'язок інформації в історії із попереднім матеріалом; чи є в аудиторії студенти, з якими інші можуть провести паралелі (наявність студентів з інвалідністю).

Історія лише тоді відіграватиме навчально-виховне значення, коли відповідатиме життєвому досвіду аудиторії, цілям та завданням заняття, матиме зв'язок із попередніми темами. При цьому кожна історія повинна бути унікальною і містити наукову інформацію, яку необхідно розмішувати у чітко визначеній послідовності, яка сприяє розумінню слухачами контексту [13].

Погоджуємося із А. Вербовою, що під час формування історії необхідно звернути увагу на так звані унікальні слова, які є новими для студентів (термінологію, поняття), що в процесі історії будуть постійно привертати увагу, тримати в напрузі [14]. Важливо не перебільшити із їх кількістю та тлумачити в процесі історії, до чи після неї.

Наповнення контенту історії передбачає її візуалізацію. Найчастіше під час вивчення дисциплін з інклюзивної освіти нами використовувалися відео (новини, документальні та художні фільми), музичні кліпи, фотографії, анімовані історії, інфографіка (карикатурна, схематична), ментальні карти, схема та таблиці, фонові зображення.

Перевірка та корекція історії – заключний етап у її підготовці. Тут необхідно з'ясувати її тривалість (історії не повинні бути довгими), проаналізувати змістове наповнення, точність, виразність, логічність, самостійність, доцільність заліяних засобів візуалізації.

Досвід впровадження сторітеллінгу у підготовці майбутніх педагогів дозволив виокремити деякі рекомендації: історія має бути максимально зрозумілою та життєвою для студентів; зважати на те, що емоційний відгук аудиторії може призвести до зміни сюжету та висновків; історія має спонукати до аналізу ситуації, пошуку оптимальних шляхів її розв'язання, визначення перспектив і обговорення науково-практичного її аспекту, спонукати до подальшого пошуку необхідної інформації; передбачити виділення додаткового часу на обговорення інших історій студентами, викликаних розповіддю викладача; не оминати прикладів, які викликають у студентів негативні емоції (невдоволення, сум, жаль, засмучення, обурення, злість, сумнів, розгубленість, сором та ін.), однак формувати у них здатність оперувати ними, робити висновки і завершувати історію на емоційному позитивному піднесенні.

Зважаючи на специфіку підготовки та реалізації сторітеллінгу, до викладача, як оповідача, виокремлюємо такі вимоги: досконале володіння навчальною дисципліною, ораторським хистом, умінням імпровізувати; грамотне мовлення, багатий лексикон; розвинені уява, почуття міри, емпатія, емоційність; педагогічний такт, дотримання конфіденційності; знання слухалької аудиторії; здатність підбирати чи продукувати різні наочні матеріали із застосуванням комп'ютерних технологій.

Сторітеллінг, як ефективний засіб передачі інформації, зарекомендував себе не лише у формі усного мовлення у системі "оповідач-слухачі", але й театралізованого дійства (play-back театр), рольових ігор, тренінгів.

У часі оптимізації та інтенсифікації навчального процесу популярності набирають Internet-технології, які дозволяють створювати і підтримувати різні інформаційні ресурси в комп'ютерній мережі Internet. У зв'язку із цим, рекомендації з'являються рекомендації щодо побудови онлайн-сторітеллінга, зокрема популярними є ті, які пропонує S. Idler [15].

Висновки. Не зважаючи на те, що сторітеллінг нині лише досліджується з наукової точки зору, він активно застосовується вже на практиці. Так, під час підготовки майбутніх учителів інклюзивних класів цей метод дозволяє активізувати навчальний процес, сприяє формуванню світоглядних позицій на засадах гуманізму та інклюзивних компетентностей, спонукає викладача до професійного розвитку, удосконалення уміння опрацьовувати інформацію, її візуалізувати. Також визначено, що реалізація його функцій сприяє створенню оптимального середовища для саморозвитку слухачів, формувати у них критичне мислення. Для того, щоб сторітеллінг як метод був ефективним, необхідно реалізувати його основні функції, опиратися на визначені принципи, дотримуватися алгоритму підготовки історії, обирати доцільні елементи.

Використані джерела

1. Вікіпедія: Розповідання історій. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B9 (дата звернення: 19.03.2014).
2. Storytelling. URL: <https://www.armstronginternational.com/culture/david-armstrong-storytelling-ceo> (Last accessed: 20.02.2018).
3. David M. Armstrong. *Managing by Storying Around: A New Method of Leadership* / David Armstrong. New York: Doubleday Currency, 1992. 272 p.
4. Герасименко О. Сторителлінг – ефективний варіант неформального обучения. URL: <http://www.trainings.ru/library/articles/?id=6330> (дата обращения: 25.02.2018).
5. Egan K. *Teaching as Story Telling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School* / Kieran Egan. University of Chicago Press, 1986. 122 p.
6. Rossiter M. *Narrative and stories in adult teaching and learning*. ERIC Clearinghouse on Adult Career and Vocational Education; Columbus, OH. 2002.
7. Федірко Ж.В. Внесок В. Сухомлинського в удосконалення технологічних засад сторітеллінгу. *Ідеї Василя Сухомлинського про психологічне забезпечення навчально-виховного процесу та сучасна освіта*: зб. матер. Всеукр. наук.-метод. інтернет-конференції (18-28.09.2017). Кропивницький: Ексклюзив-систем, 2017. 284 с. URL: http://vseukrconf.blogspot.com/2017/09/normal-0-false-false-false-gu-x-pone-x_87.html (дата звернення: 22.02.2018).
8. Немченко С.Г. Сторітеллінг як метод підготовки майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до рефлексивного управління. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. Вип. 2. С. 182–189.
9. Гущина Н. Сторітеллінг як ефективний варіант неформального навчання. URL: <http://timso.koippo.kr.ua/fedirko/storitellinh-yak-efektyvnyj-variant-neformalnoho-navchannya/> (дата звернення: 22.02.2018).

10. Маковецька-Гудзь Ю.А. Storytelling у педагогічній практиці викладача. *Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej "Pedagogika. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki"* (30.03.2017 – 31.03.2017). Warszawa: "Diamond trading tour". 2017. С. 9-13.
11. Большакова І.О. Сторітеллінг – історія про історію. URL: <https://18047.blogspot.com/2017/03/blog-post.html> (дата звернення: 26.02.2018).
12. Гузенков С. Алгоритмы сторителлинга. Как создавать истории и использовать их в текстах и презентациях URL: https://ridero.ru/books/algoritmy_storitellina/read/#textpreview (дата обращения: 26.02.2018).
13. Karobi M. Storytelling as an Active Learning Tool to Engage Students in a Genetics Classroom. *Journal Of Microbiology & Biology Education*. V. 15 (2). 2014. Dec. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4278517/> (Last accessed: 20.02.2018).
14. Вербова А. Storytelling на вебінарі або як достукаєшся до сердець слухачів. URL: <https://etutorium.com.ua/blog/storytellingnavebinare> (дата звернення: 25.02.2018).
15. Idler S. Popular Methods for Online Storytelling URL: <https://www.webpagefx.com/blog/web-design/online-storytelling-methods/> (Last accessed: 20.02.2018).

Udych Z.

STORYTELLING IN TRAINING FUTURE TEACHERS OF INCLUSIVE CLASSES

Storytelling is a new concept in Ukrainian pedagogy. However, this method of submitting information has positively proven itself during future teachers training to work under the conditions of inclusive classes. In particular, storytelling was used while teaching such disciplines as "Basics of inclusive education" and "Inclusive pedagogy" at the Faculty of Pedagogy and Psychology of the Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University during 2013-2017. Therefore, the author of the article presented all results and achievements in accordance with the given experience.

The impetus for the implementation of a new method into the educational process was the analysis of the reasons for the resistance of students to the study of new subjects related to inclusion. The article defines the basic functions that storytelling performs in the educational process: value, motivational, communicative, unifying, cognitive, informational and diagnostic. New principles that should be implemented during storytelling are suggested: emotionality, activity, duality, persuasiveness, drama, detail, expressiveness, informativity, conciseness and content, expediency, presentability.

Moreover, the article deals with the structure of history, which should consist of a character, intrigue and plot. Particular attention is paid to choosing a character. In stories with inclusion, a character may become either a separate person, or her/his family, organization, or society.

Family, cultural social, friendly, personal, mystical stories, myths and legends that took place during the preparation of future teachers are listed among the main types of a story.

Sources for stories concerning people with disabilities, students with special needs became: personal stories of a teacher and students; stories from the lives of third parties (friends, acquaintances, colleagues, neighbors, relatives); movies, news and socially significant events; experience of charitable organizations, public organizations and associations working with people with disabilities; organizations' websites, groups and pages in social networks, as well as personal accounts, blogs.

The author suggests adhering to a clear algorithm for developing stories for a student audience: preparatory stage (definition of educational goals and objectives of a specific topic of the lesson; audience analysis; definition of character and plot line), constructive stage (writing a narrative, filling content, adding scientific content), effective stage (checking and correcting of a story).

In addition, the article gives recommendations to storytellers and requirements to them.

Key words: *storytelling, training of future teachers, inclusive classes, story, narrator, listener.*

Стаття надійшла до редакції 03.03.2018 р.